

עין משפט ונר מצוה

ק"ב א מ"י פ"א מה'ל' מאכלות אסורות ה' טו סמג לארין קמה טוש"ע י"ד פ"י קלה סעיף טו: ק"ב ב מ"י שם הלכה יד סמג לארין שם טוש"ע י"ד פ"י קב סעיף יד:

קיד ג מ"י שם ה' טו וסמג שם טוש"ע י"ד פ"י קלה סעיף טו: קבז ד מ"י שם פ"יו הלכה כו סמג שם טוש"ע י"ד פ"י קיד סעי' יא:

קבז ה ו מ"י פ"ז מה'ל' שטתיה הלכה טו סמג שם שם פ"ז טוש"ע י"ד פ"י ד סעיף א:

ק"ז ז מ"י פ"ה מה'ל' אשפות הלכה ג סמג עשין ממ (טוש"ע אה"ע פ"י כח סעיף כז):

רבינו חננאל

א אבטא דטייעא. פ"י אל מצל בלשון ערבי. בתי י"ב ירחי שתא שרי. פירשו בירושלמי החוצצים והוגים ששנינו כי לחים אסורין בהנאה בשמילא אותן מן הבור כי ציר של גדים כושבין ארץ נעשה יין עד שירד לבור: והמוריים: ת"י המוריים אומן מותר. פי' ציר של גדים כושבין הדגים הקטנים במלח (ג) על החביות הגדולות נקרא מוריים. הציצ הציצא מהן פעם ראשונה ושהיה מותר כיון דשמינא אין צריך למירמא ביה חמרא. שלישי קליש שומנייהו ודגים וריבם בהו חמרא. הלכתא משליש ואילך אסור. פ"י קיסטא דמוריים בלומא. כוז מוריים (ג) במערה כוז מ"י ב"י מנות. פ"י לומא מזה כ"י (ז) ומפורש בברכות. (ה) פ"י עקמומית תנור: גבינת בית איניקא אסורה. איניקי. שם מקום.

ומפורש בתחלת סדר יומא (דף י"ט) תובל ו' בית איניקי. משך זו מוסיא. ותירס זו פרס: אמר ויש לקיש מפני מה אסור גבינת בית איניקי מפני שרוב עגלי אותה העיר נשחטין לעבודת כוכבים. דאי אמרת מיעוט הוו להו מיעוט עגלים לעבודת כוכבים וירבון שלא לעבודת כוכבים. ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין לעבודת כוכבים והוו להו העגלים הנשחטין לעבודת כוכבי' למיעוטא ולמיעוטא לא חייש ר' מאיר. ומקשינן עלה דר"ש בן לויש וכו' נשחטין לעבודת כוכבים וכו' מי אסיר והא את הוא דאמרת השוחט בהמה (ז) לעבודת כוכבים אותה בהמה מותרת. תורמינן שעתך. פ"י תשע אותך שעתך דרום. שמונה זו באומר בגמר וביחה הוא עובדה (ז) וישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף: **מתני'** א"ר יהודה שאל ר' ישמעאל את ר' יהושע כשהיו בדרך וכו' מפני מה אסור גבינת עוברי כוכבים. אמר רב המקדש בפרש שור הנסקל מקודשת. מי"ט דלא ניוחא ליה בנפחיה ועוד כתיב ולא יאכל את בשרו. בשרו אסור פרשו מותר. המקדש בפרש עגלי עבודת כוכבים אינה מקודשת סברא וקרא [סברא] דניחא ליה בנפחיה דמיחו שמן. קרא וכתיב ולא ידבק בידך

לד:

אבטא דטייע.

ועשצים ובשמים ושורין אותו בחלז ומולפין יין עליו ור"ח גרס אבטא לשון אבטיח פ"י דלעת חלולה ומשימין זה יין ו'אינו נראה כי לא מלינו שום כלי כי אבטיח ודלעת אינו אחד: **מוריים** אומן. והא דפליגי ר"מ ורבנן במתניתין במוריים

לענין איסור הנאה היינו משל צעלי במים א"י מיירי אחר פעם ראשון ושני דקליש שומניי ורמזו ביה חמרא והוא השלישי ויכיר וההוא מוריים ולקמן דלמא צארצא של אומן הוי ו'היה ניכר (ג) לפי שהיה בפעם ראשון ושני: **א"י** אמרת רוב איבא מיעוט.

תימיה כי איכא רוצא נמי אמאי לא חשבינן ליה מיעוטא דמעוטא כיון דליכא רוצא וחזקה ליהתר בצדא דהמות שאינן נשחטות לעבודת כוכבים ואותם עגלים עצמם נעמידם בחזקת היתר שהיו הקיצות בחזקת היתר שאינם לעבודת כוכבים קודם שחטיה (ד) וכי הלא גזנא חמרי' בפ"ז דיבמות (דף קט:.) גבי היתה לה חמות אינה חוששת דחשבינן ליה מיעוטא דמיעוטא דליכא רוצ' לשוק וחזקה לשוק וי"ל דשאני הכא דלאחר שחטיה איתרע ליה חזקה דהנך קיצות העומדות לפנינו לאחר שחטיה בספק עבודת כוכבים קיימי התם נמי ויזמין דחיישין כגון ביצאה מליאה משום דליכא ריעותא שיצאה מעוצרת ואפי' לר' יהושע דלא חייש התם אסר הכא דתם אין שום ודאית של איסור אפי' כשיצאה מליאה דלאפשר הפילה אצל כאן כיון שמיעוט הקיצות אסורות יש כאן חשש מיעוט של איסור: **ובי נשחטין לעבודת כוכבים מאי הוי הא את הוא דשרית.** תימה מאי ראייה היא זו הלא לא הזכיר רשז"ל כאן נשחטין לזרוק אלא נשחטין סתם דמשמע שהוא עובד צדקה וי"ל דכל עיקר שחיטתו אינן אלא לזרוק וכו' וחלז ולא הוצרך לפרש וה"ע אמר בחולין פ"ז (דף נט:.) גבי הנהו טייעי דלתו לנאקויה יהיצ דכרי כו' אמרו דמא ותצא לדינן ומשום הכי מסיק צגמר וציחה ולא קאמר צוציחה עצמה: **רשב"ץ** **אמר** מותרת. פ"ה (ט) אף צאכילה ואע"ג דמומר לעבודת כוכבים הוא מ"מ בפ"ק דחולין (דף ה.) מוכחין דג' (ה') דיני מומר הן יש שחיטתו מותרת אף צאכילה ויש צהגאה לצד ויש אסורה אף צהגאה (ט): **מפני שמעמידין בקיבת עגלי עבודת כוכבים.** נראה דר' יהושע לא היה מתכוין כי אם לדחותו דהא ר' יהושע לא חייש למיעוט צפ"צ דיבמו' (דף קט:.) שהצאתי לעיל וכן פסקו ג' דבכורות (דף כ:.) ועוד דאפילו ר"מ דחייש למיעוטא לא אסר לעיל (דף כט:.) אלא גבינת בית אונייקי אצל שאר מקומות חשיב מיעוט דמיעוטא: **השיאו.** לשון משיאו (י)

ענה ואית דגרסי השיאו (י) ונפרש הטעו לשון השיאי (ט: **שחבירו**ן מוכיח ע"אי דריח שמניך בו'. סמך אספיה דקרא על כן עלמות אהבון: **בשרו** אסור. צפרק שור שנגח קמא (צ"ק דף מא.) דריש מבשרו אע"ג דעצדיה כעין בשר ושחטיה (י) וי"ל דתרתוי שמעינן מיניה: **אמר רבא** תרווייהו תנגהי. נראה דהאי הוי פירושו צניחותא מרלא קמנשי עליה רצ קרא וסברא קמ"ל ואיכא הרצה תרווייהו תנגהי הולך שפיר אפילו במתיהה (ט: **יש ספרים** שרומזים המשנה השיאו לדבר אחר ופריך וליהדר ליה משום דלימיה לאיסורא צעיניה דהא מוריים לרבנן לא אסרו צהגאה משום דלימיה לאיסורא צעיניה ומשני הכא כיון דלוקומי קא מוקים כמאן דאיתיה לאיסורא צעיניה דמי ור"ח הזכיר גירסא זו בפירושו:

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

אבטא. חמת מעור עב וקורין אותו צוטי"ן: **דטייע.** הולכי דרכים נושאין אותו מלא יין למרחוק והוי כמכניסו לקיום ומשום הכי צעי שהייה י"צ חדש: **פוריני.** פסולת של ענבים: **מוריים** **אומן.** של עובד כוכבים אומן מותר. מוריים לא עבדי מדגים טמאים ומשום חמרא קאסרינן ליה ואומן לא רמי ביה חמרא כדמפרש ואילי איידי דנפיש שומנייה פעם ראשון ושני מקלקל להו חמרא: **חילק.** מין דגים טהורים וסולתנית שמן כדמפרש לקמן בצפרק(י) ובקטנותו אין לו סנפיר וקשקשת ועמד לגדל לאחר זמן ואמרינן לקמן (דף נט.) חילק של עובדי כוכבים אסור אותו מין דגים קטנים ומכר הרצה צידה ומפני מה אסורה מפני שעירצונה עולה עמה דגים טמאים דומין לה ועולין עמה והאי חילק אומן כיון דאומן הוא ובקי צדכר מצדילן הימנה משום דלא חשיב טעמא ומקלקלי ליה לסולתנית ומרע ליה לכולי ארבייה: **פעם ראשון ושני.** שכן דרכן נותנים מים ומלח על שומן הדגים וממלכות שומנו ושכחות חוזר ונותן אחרים: **נמילא דעלו.** פור"ט צלע"ו מקום שהספינות עולות צו ביצשה: **קיסטא.** שם המדה: **צלומא.** צווא. צמדיתו של עובד כוכבים זה היין נמכר ציוקר והמוריים צוול אצל כאן היין צוול והמוריים ציוקר וחיישין לערובי: איידי **דלור אחא.** דרך שפת הים הסמוכה ללור אחא האי ארצא: **דשוי חמרא.** כלומר שהיין צוול. שוי לשון זול כדאמרינן צעלמא (צ"מ דף נב.) עשיך לגבך ושוי לכריסך: **עקוליו** ופשוטי איכא. מים שהולכין עקלמון ופשוטי מי שלגין נפשרים על שפת המים ואין מושיבי הספינה יכולין לצא צאותו הדרך: **מפני מה אסרו גבינת צים אונייקי.** לר"מ דאסר ליה [כט:] צהגאה: **שרוצ עגלים נו.** מעמידין את החלז צדקה: **ר"מ חייש למיעוט.** צפ"צ דיבמות (דף קט:.) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילונית: **אי אמרת רוב.** עגלים נשחטין לעבודת כוכבים איכא למימר גבינה משום חששא דמיעוט קיצות האסורות צהגאה דרוצ עגלים הוי מיעוט לגבי שאר צהמה שמעמידין בה קיצותמיהן: **השוחט את ההכה** לזרוק דמה **לעבודת כוכבים.** שלא שחט צהמהה לשם עבודת כוכבים שהיא עובדה בשחיטה אלא חשצ בשחיטה ע"מ לזרוק: **ר' יוחנן אמר** אסורה קסבר מחשבין מעבודה לעבודה לקיש לא ילפינן חוץ מפנים ורשב"ל אמר מותרת א"ל תרמינך שעתך "באומר בגמר וביחה הוא עובדה: א"ר יהודה שאל ר' ישמעאל: (ט) אמר רב אחדבוי אמר רב יהמקדש בפרש שור הנסקל מקודשת בפרש עגלי עבודת כוכבים אינה מקודשת (ט) איבעית אימא סברא ואב"א קרא איבעית אימא סברא גבי עגלי עבודת כוכבים גיחא ליה בנפחיה אבל גבי שור הנסקל לא גיחא ליה בנפחיה איבעית אימא קרא (י) כתיב הכא י^א לא ידבק בידך מאומה וכתיב התם ^בסקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו בשרו אסור הא פרשו מותרת אמר רבא תרווייהו תנגהי מדקא"ל מפני שמעמידין בקיבת גבילה וקא מזהדר ליה והלא קיבת עולה חמורה מקיבת גבילה

על השחיטה עצמה לעבודת כוכבים ואמר צלצו צוציחה זו עובדה לעבודת כוכבים ובהא מודינא דמיתסר דציחה הויא עובדה חשובה כוריקה. * ולהכי נקט גמר וציחה דקסבר ריש לקיש (צ"ק עב. חולין כט:.) אינה לשחיטה אלא לצסוף: **ט מפני מה אסרו גבינת עובדי כוכבים.** צאכילה. ולרבנן קצעי לה דהא משום חלצ של צהמה טמאה ליכא למיחש דקיי"ל(ט) חלצ טמא אינו עומד כלומר אינה נקפת: **אחדצוי.** שם חכם: **שור הנסקל.** אסור צהגאה הוא: **גיחא ליה בנפחיה.** שהיא נראה שמן לך חייל שם איסור עבודת כוכבים על הפרש: **לא גיחא ליה בנפחיה.** הלכך לא חשיב פירשא למיחל עליו איסור: **מאומה.** ואפי' פרש: מכלל מאי

על השחיטה עצמה לעבודת כוכבים ואמר צלצו צוציחה זו עובדה לעבודת כוכבים ובהא מודינא דמיתסר דציחה הויא עובדה חשובה כוריקה. * ולהכי נקט גמר וציחה דקסבר ריש לקיש (צ"ק עב. חולין כט:.) אינה לשחיטה אלא לצסוף: **ט מפני מה אסרו גבינת עובדי כוכבים.** צאכילה. ולרבנן קצעי לה דהא משום חלצ של צהמה טמאה ליכא למיחש דקיי"ל(ט) חלצ טמא אינו עומד כלומר אינה נקפת: **אחדצוי.** שם חכם: **שור הנסקל.** אסור צהגאה הוא: **גיחא ליה בנפחיה.** שהיא נראה שמן לך חייל שם איסור עבודת כוכבים על הפרש: **לא גיחא ליה בנפחיה.** הלכך לא חשיב פירשא למיחל עליו איסור: **מאומה.** ואפי' פרש: מכלל מאי

על השחיטה עצמה לעבודת כוכבים ואמר צלצו צוציחה זו עובדה לעבודת כוכבים ובהא מודינא דמיתסר דציחה הויא עובדה חשובה כוריקה. * ולהכי נקט גמר וציחה דקסבר ריש לקיש (צ"ק עב. חולין כט:.) אינה לשחיטה אלא לצסוף: **ט מפני מה אסרו גבינת עובדי כוכבים.** צאכילה. ולרבנן קצעי לה דהא משום חלצ של צהמה טמאה ליכא למיחש דקיי"ל(ט) חלצ טמא אינו עומד כלומר אינה נקפת: **אחדצוי.** שם חכם: **שור הנסקל.** אסור צהגאה הוא: **גיחא ליה בנפחיה.** שהיא נראה שמן לך חייל שם איסור עבודת כוכבים על הפרש: **לא גיחא ליה בנפחיה.** הלכך לא חשיב פירשא למיחל עליו איסור: **מאומה.** ואפי' פרש: מכלל מאי

מסורת הש"ס

(א) ז"ל למאי. (ב) [ג] הערוך קוסטא. (ג) [ג] מוס' חולין פו: ד"ה לאמרו. (ד) [לנקמן מ: גיטין: ד: יבמות סא: קט: בכורות יט: מג: חולין ו. יא: פו. מדה לא: (ה) [ג] [יבמות קט:]. (ו) סנהדרין ס: חולין נט. וצחים י. (ז) [בבבבות לא. וס"ג. (ח) [תמורה ל: ע"ש. (ט) [בבכות ד: וס"ג. (י) [תמורה ל: וע"ג. (יא) [גף נט. (יב) [ג] דעבור זה שייך לעיל טו: במשנה ועמ"ש רש"י שם ד"ה מפני מה וכו' ומלה לתקן. (יג) [נקמן לה: (יד) ולא היה ניכר כ"ל (ל"ט) ועי' מהר"ם. (ט) [וצחים י. (ז) [ג] מוס' חולין ד: ד"ה מומן. (ט) [ש"ך לעיל במשנה כט: (ג) [ג"ז ש"ך שס. (ק) [נש"י שאלת. (יג) [נש"י ימעה. (ה"ל. (ט) [מרגום של נחם השיאי חייא אטעיי. (ס) [ג] ש"ך לעיל במשנה כט: (א) [ז] [וע' מוס' עירובין ס: ד"ה און. (ב) [ש"ך לרף לה.].

תורה אור השלם

1. ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב: מן החרון אפוי ונתן לך רחמים ורחמך וידברך באשר נשבע לאבותיך: בדברים יג יח 2. וכי יגור שור את איש או את אשה ומת סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי: שמות כא כח

גליון הש"ס

גמ' קיסתא דמוריים. פי' לעיל דף יב פ"א תורה' וסלי: ד"ה באומר וכו' ולהבי נקב גמר וביחה. עיין צ"ק דף עא ע"צ חו"ס ד"ה ששמן: תוס' ד"ה אבטא וכו' ואני נראה. עיין פ"י שריס' חיידי פ"י ר"ל: תוס' ד"ה אי וכו' תיבא כי איבא דובא כו'. עיין מרדכי סוף חולין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל ר' אבא עד האידנא מאן נטרי: (ב) שם ולמיעוטא דמעוטא לא: (ג) תוס' ד"ה מוריים וכו' והיה ניכר שהיה כ"ל וימית לפי ממוק: (ד) ד"ה אי וכו' דכי חלי גזנא: (ה) ד"ה רש"ל וכו' דג' מיני מורמים הן: (ו) ד"ה בשרו וכו' וי"ל דמרת. י"צ ועיין בפסחים דף כב ע"צ ד"ה ס"ד:

לעזי רש"י

רביט"ן [בט"ז.]. בקבוק עור עבה. פור"ט. נבל.

מוסף רש"י

ר"מ חייש למיעוטא. צפקי הכל שחטין (חולין א.) גבי חומים. שגור על כל חומים משום אותם שגלגל דמות יונה בשר גריס' והשחטו לה 'ויבמות ק"ס'. השרוטת את הבהמה. של חולין. לזרוק דמה לעבודת כוכבים. עבודת השחיטה לא נעשית לשם עבודת כוכבים. אלא בשעת שחיטה חישב לעשות החשך בעשוד הבא

א) פי' מ"ש בערוך השלם ערך אבטא. (ב) אולי צ"ל בתוך חביות גדולות. (ג) נראה דצ"ל כח מוריים צלומא ובמערה כח יין למוכר וכו'. (ד) אולי דכוין למ"ש בברכות דף נג ע"ב כדי שיכיר בין מלומאם של טבירא וכו' ואולי דרבינו גרים לם ועברך מלומאם פי' על עניהם דהוא שם מטבע. (ה) חסר כאן וי"ל א"ל התם עוקלי ופשוטי איכא פי' עקטומית הנהר כ"ל. (ו) מדברי רבינו אלו נראה דגרים בדברי ר"ל סתם ששחטו בהמה לעבודת כוכבים ומיושב בזה מתיחה התוס' וז"ע. (ז) אולי צ"ל ואינה נשחטת אלא בעסקף. (ח) מ"ש רבינו דעולה ממתיה היינו דלעת רבי צפנהנדרין פג. דהויז במעילה ממתיה ע"ש.

לה:

עין משפט‏
נר מצוה

קִיּוֹם א ב מ פט"ו מהלכות מלכות אסורות הלכה כו סמג לזאין קמו:

קב ג מ"ש פ"ג הלכה יג סמג לאזין קלב טוש"ע י"ד ס' קטו ספיף פ:

קבא ד מ"י שס פ"יו הלכה ט סמג לאזין קמה טוש"ע י"ד ס' קיב ספיף פ:

קבב ה מ"י שס הלכה כב וסמג שס טוש"ע ש ס' קיד ספי"ז:

קבג ו מ"י שס הלכה ט טוש"ע שס ס' קיג ספיף פ:

קבד ו מ"י שס פ"ג ה' כ סמג שס טור וט"ע שס ס' קיד ספי"ז:

קבה ח מ"י פ"יו שס הלכה יג סמג לאזין שס טור וט"ע י"ד ס' קיד ספיף ב:

רבינו חננאל
כאן קודם חזרה וכן לאתר חזרה. פ"י הא דתנן קיבת עובר כוכבים ושל נבילה ואוקמא שמואל קיבת עובר כוכבים נבילה ואסורה קודם שחזר בו ר' יהושע היתה הקיבה עצמה אסורה. (א) וטעם אותה המשנה תיירא אחר שהשיבו ר' ישמעאל והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה ומותרת. וחוור בו ר' יהושע והודה כי קיבת נבילה מותרת ואמר מפני שמעמידין אותה בקיבת עולי בברות כוכבים אחר שחזר בו כמו שמפורש במשנה זו אמר שמואל כעשימה דלא מתני מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה. אבל הקיבה עצמה של נבילה מותרת. ומפני מה שנו אותה המשנה ואינה מותרת כהוגן. מפורש בפי' כל הבשר א"ר יוחנן לא קשיא כאן קודם חזרה ובאן לאחר חזרה ומשנה לא זוה ממקומה. רב מלכיא אמר רב אדא בר אבא מפני שמחליק פניה בשומן של חזיר. רב חסדא אמר מפני שמעמידין אותה בחומץ. רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמעמידין אותה בשרף עולה. כדתנן המעמיד בשרף עולה ר' אליעזר אומר אסור. אפילו תימא ר' יהושע ע"כ לא פליג ר' יהושע עליה דר' אליעזר אלא בקטפא דגוזאז פ"י קטף של עץ. אבל בקטפא דפירא מודה ליה. דתנן א"ר יהושע שמעתי בפירוש המעמיד בשרף (הערלה) [העלין] בשרף העיקרין מותר. בשרף הפנין אסור מפני שהוא פירי. ולרב חסדא ולרב נחמן בר יצחק יתסר בהנאה. דהא התומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלחל ין איסורי הנאה הוא. וכן הערלה איסוריה הנאה היא יתסר גבינה זו אפי' בהנאה קשיא: **מתני'** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה. חלב שחלבו עובר כוכבים ואין ישראל וראהו. אוקימנא איסוריה דחלב שחלבו עובר כוכבים חיישין דלמא מערב ביה

מפני שמעמידין בשרף ערלה. וערלה של עובדי כוכבים אסורה

כמו שנפרש בפ"ה יט בעה"י (עיין במס' קידושין דף לו: ד"ה כל מזה): **דבריים** המכוסין ממנו מתגלין לו. פ"י שני אדם מגלין

לו רוזיין לפי שנהנין ממנו עלה ותושיה כמו שמפרש במס' אבות

(פ"ו מ"ב): **לגבינה** **איבא דקאי** בניי אטפי'. פירוש ליקח חלב מן העובד כוכבים לעשות גבינה אבל לעיל גבי ליקח גבינה של עובד כוכבים ליכא למיחש לחלב טמא כיון שעושה אותו לזכרו ליכא למיחש דלמא עירב זו חלב טמא כיון שאינו עומד: **מבשר** **דאיבא** דמאן דשרי. מדקאמר פת לא הותרה צ"ד מכלל דלי צעי הוה שרי ליה אלמא לא פשט איסורו ומכאן סמכו עמה לאכול פת של עובדי כוכבים כיון שלא פשט איסורו בכל ישראל ויש לסמוך על דברי רשב"ג ור"א בר לזוק דאמרי אין גוזרין גזרה על הזכור אלא א"כ רוב הזכור יכולין לעמוד זו ועוד ראייה דלאמר לקמן (דף לז.) ציימינו תמיר אף את הפת ולא הניח (י) להמיר אלא משום דהוו קרו ליה צ"ד שריא ואחריו צאו צית דין אחר שהמירוהו ועוד דלאמרי צירושלמי דפרקין וצפ"ק דשנת פת עמדו עליו והמירוהו ומי שזמר מפת של עובדי כוכבים מותר לאכול עס מי שאינו מזהר בקערה אחת אע"פ שטעם פת עובד כוכבים מתערב בפת ישראל דאין להחמיר לאסור ע"י תערובת כדאמר צפ"ק דחולין (דף ו.) דלא גזרו על תערובת דמלי וכה"ג (ח) במנא דעובדי כוכבים שרי דליתיה לפת צעיניה דלא גזרו אלא היכא דליתא צעיניה:

י וליפתן. פ"ה פליטתן ונראה שאותה פליטה צאה

מכח השמן שהריקו מכלי האיסור כדאמרין לקמן (דף עה.) ^ז או (י) מולגן צמי יומים ולשון זילוף ק"ק שלא מלינו זילוף רק לשון שפיכה כמו תעשה זילוף (פסחים דף כ:): ששלמא

ניקום דאמר מר חלב טהור עומד חלב טמא אינו עומד אי דקא בעי לגבינה ה"נ הכא במאי עסקינן דקא בעי ליה לבמכא וגשקול מיניה קלי וניקום כיון דבטהור נמי איבא נסיובי דלא קיימי ליבא למיקם עליה דמילתא ואב"א אפי' תימא דקבעי לה לגבינה איבא דקאי ביני אטפי': והפת: א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיבא מאן דשרי אין דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והביא עובר כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו מה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות אלא מה ראו חכמים לאוסרה בשדה כסבורין העם התיר רבי הפת ולא היא רבי לא התיר את הפת רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר לא כך היה מעשה אלא אמרו פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים אמר רבי אין כאן פלטר כסבורין העם לומר פלטר עובר כוכבים והוא לא אמר אלא פלטר ישראל א"ר חלבו אפילו למ"ד פלטר עובר כוכבים הלא אמרין אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיבא פלטר ישראל לא ורבי יוחנן אמר אפי' למ"ד פלטר עובר כוכבים ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות איבו הוה מנכית ואכיל פת אבי מצרי אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא תשתעו ^ו ^ז (בהדיה דאיבו) דקאכיל לחמא דארמאי: והשמן שלהן: שמן רב אמר דניאל גזר עליו ושמואל אמר וליפתן

לאכול אבל לגבינה סלקא דעתא השתא דמותר: ואי צעים אימא. אפילו לגבינה נמי אסור: **דאיכא**. נסיובי דקיימי בצגינה: **ציני אטפי**. פורני. הוא תנור נשאר עס הנסיובי צגומות: **פורני**. הוא תנור שהוא גדול ופיו מן הצד וכל תנור שצמשנה קטן הוא ומקום שפיתת צ' קדירות ופיו למעלה: **לאוסרה צדה**. צעלמא הוא: **מנייה**. נושך: **אזי מזרי**. צשדות אלל המזרים: **יוזיפסן**. פליטתן שפולטין ומוזיעין שמוניית איסור שצלעו:

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

לאן קודם חזרה. אותה משנה דשחיטת חולין דקיבת עובד כוכבים נצלה ואסורה נשנית קודם שחזר בו ר' יהושע מדבריו שאמר לו לרי' ישמעאל מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה וסבר לאו פירשא היא: **וכאן לאחר חזרה**. הך דשני שמואל מפני שמעמידין אותה

צעור אבל קיבה עצמה שריא לאחר חזרה שחזר בו ר' יהושע מפני תשובתו של ר' ישמעאל: **ומשנה** הנשנית בשחיטת חולין (דף קטו.) קודם חזרה: **לא זוה ממקומה**. לא עקרוה לגמרי דהואיל וגשנית נשנית אבל אין הלכה כמותה שהרי חזר צו: **שמעמידין אותה בחומץ**. שהחומץ מעמיד חלב. ולקמן פריך לה א"כ יתסר בהנאה: **בקטפא דגוזא**. דשרף היוצא מן העץ: **אבל בקטפא דפירי**. דשרף הפירי עצמו: **מגולה ריהה נודף**. והיינו דכמיז שמן תורק שמן⁽¹⁾ שצמגלין אותה ומריקין שמנה. כלומר כשאמה מלמד תורה לתלמידים אז יצא לך שס: **מסגלין** לו. מעצמן בלא תורה כשהוא מלמדן: **במתני'** ר' וציוס דינו הפסיו אם השמן לא גרסי'. דהא לאו איזוה שרייה אלא ר' יהודה נשיאה בר צביה שרייה כדאמר צגמ' [לז]. מסתמין ואזיל רבי יהודה נשיאה ור' יהודה נשיאה דגמ' היינו רבי יהודה הנשיא בנו של ר"ג בר' שהיה צימי האמוראים וה"נ אמרינן צגמרא⁽²⁾ ר' יהודה הנשיא בנו של ר"ג הורה כו' ואילו רבי בנו של רשב"ג היה כדאמרין בהשוכר את הפועלים (ב"מ פד:): **והשלקות**. כל דבר שציטלו עובד כוכבים ואפילו בכלי טהור. וכולוה משום חתנות: **וכנשין**. לכבוש דגים וירק וראש ורגלים של צהמה בחומץ: **וטריס**. מין דגים קטנים מלוחים: **טרופס**. שנטרפו וגשעברו הדגים ואין ניכרין הלכך חיישי לטמאים: **וזרי שאין צה דגה כלצית שוטטס צו**. שדרך כלצית ליגדל מאליה צזרי של דגים טהורים ואס ש' צרי דג טמא עמו לא תגדל כלצית צו והיא עצמה טמאה: **והחילק**. מין דגים קטנים טהורים והיא סולתנית ואין לה סנפיר וקשקשת ומתיר לגדל לאחר זמן סנפיר וקשקשת וקיימא לן [וגז]. דמותרת ואמר צגמרא [שס] מפני מה אסרוה מפני שעירבונה עולה עמה דגים טמאים הדומים לה הלכך לא שגא טרופס ול"ש אינה טרופס איכא למיחש לאחד מאלף צייניהם דדמו ליה ולא מיינכרי אצל טריס אין שקך דומה לה הלכך כי אינה טרופס שריא: **תלפס**. מין פירי הוא שקורין לור"א צלע"ז ומתמכין את קרטיו צסקין ואסור משום שמונייתא דסכינא: **ומלה שלקונידיס**. מפרש צגמ' [לקמן לו:]: **גב' ניקוס**. יעמידנו ע"י קיבה לגבינה: **לנמכא**. מאלל: **קלי**. מעט: **נסיוני**. מיסג"א: **ליכא למיקס עלה דמלפא**. שמא נתערב צו חלב טמא וכשהעמידו עומד טהור שבו והטמא נשאר עס הנסיובי הלכך אין זה נסיון להכשיר הראשונים

אבל בעיר לא: איבו מנכית ואכיל פת עובדי כוכבים אכי מצרא דמתא. אמר להו רבא ואמרי לה אמר רב נחמן לא תשתעי ליה (לאיבו) [בהדי' דאיבו] דאכיל נחמא דארמאי. שמן. אמר רב דניאל גזר עליו שנאמר אשר לא יתנאל בפת בן המלך וגו'.

מסורת הש"ס

(א) ויצמות ל.ל.ב. קידושין.ה. שבעות.ד. חולין.ל.ב. קטז:א. (ב) וי"ל דתמן, (ג) וערלה פ"א מ"ז מ"ה ט:א. (ד) ופי' מס' לקמן לו. במקד ד"ה אשר ור' במתמין תכב רשב"ס בשם רש"י ור' ותוס' לעיל ג: ד"ה בעא', (ס) מהרש"א גרס מנייה דלציו, (ז) ושה"ש א', (ז) גיטין עו:א. (ח) [ש"ך לעמ' הכא], (ט) נסג: ב"ה"ה אין עוררין, (י) ושיך לעמ' הכא, (יא) [לפי מ"ש רש"י שם ד"ה הכי גרסי' בתוספתא וכו' י"ל או מולגן צמי יומיס],

‏

תורה אור השלם

1. לריח שמנך טובים שמן תורק שמך על בן ע"מלות אבהוך: שיר השירים א ג

‏

גליון הש"ס

גב' בשרף הערלה. עיין בייטע"א קידושין דף לח ד"ה דמתן:

‏

הגהות הב"ח

(א) גב' רב נתמן אמר מפני שמעמידין. י"ב רב נתמן גרסי' ולא גרסינן רב נתמן בר יצחק והכי משמע בדברי המוספות לעיל דף לא ע"כ ב"ה"ה רב נתמן אמר משום גיילא: (ב) שם צין לרב נתמן מתפר ס"ל וזמית דף יתחק נתמן: (ג) שם כהדיה דלציו. י"ב ס"א לא משתעו מיניה דלציו פ"י לא דאמרו דבר שמוטה משמו. אלפסי וררין והאל"ש: (ד) תוס' ד"ה מכלל וכו' ולא הניח מלהתיר: (ה) בא"ד וכה"ג בפת דעובד כוכבים גמי שרי כיון דליתיה לפת צעיניה: (ו) ד"ה ולפתן וכו' לקמן או חולטן צמי יומיס:

‏

לעיו רש"י

לור"א. הלכות. מישג"א. מי-גבינה, נסיוב החלב.

‏

מוסף רש"י

המעמיד. חלב צהמה לעשות צגינה (נדח ט:ח).

‏

רבינו חננאל (המשך) לפיכך אסורה: ירושלמי אמר ר' ירמיה חלב עובר כוכבים למה הוא אסור מפני תערובת חלב בהמה טמאה. ר' יהושע בן לוי אמר משום גלוי. ריעמיד. אמר ר' שמואל מפני ארס הנתנן בין הנקבים ותני כן שלשה ארסין הן. אחד צף ואחר שוקע ואחר דומה לשבכה. ישראל יושב בצד העדר ועובר כוכבים חולב ומביא לו ואינו חושש משום תערובת בהמה טמאה. פת של עוברי כוכבים אסורה. א"ר יוחנן אפי' למ"ד רבי תהיר את הפת של פלטר. הני מילי בשדה במקום שאין פת ישראל מצויה.

^[1] נראה דל"ל וטעם אותה משנה עלנו שמירן שמואל אשר שסיעו וכו'

מסורת הש"ס

(א) [נקמן לח:]: (ג) [בס"א טסף: הנשיא:]; (ג) [שם לנז: לט: סה: סו: סח: עה:]; (ד) [עדות פ"א מ"ה] מ"ק ג: מגילה ב גיטין לו: (ה) [ב"ב ק"א:]; (ו) שבת ח: ע"ש, (ז) [ל"ל אמר אבימי:]; (ח) איסורס: יעב"ז, (ט) ב"ק עט: ב"ב ס: הוריות ג:; (י) [ע"ב], (י) וכן בכל העמוד היבא דכחוש שמאי והלל צריך לגרוס תלמודי שמאי והלל רש"א, (י) [ע"י חס' לפלי ל: ד"ה עבא:];

תורה אור השלם

1. וְשֵׁם חֲנַנְיָא עַל לְבוּ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאל בַּפֶּת בֶּגְדֵי הַמֶּלֶךְ וּבִיּוֹן מִשְׁתַּיִי וּבִקְשָׁה מִשֹּׁר הַדְּסָרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאל:

דניאל א ח

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בשלמא ובי' הא דאמר לקמן. [ועי' דף לא ע"ב (ועיי"ש) בתוס' ד"ה א:];

הנהגות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בשלמא לדברי דאמרי זליפתן של וכו' גבי חומץ למוך הנגרסים כ"ל ותיבות אשר שם מתקן: (ב) בא"ד מישחא שליקא קאמר סתם התלמוד וכו' שלא פשט איסורו ואין רוב וכו' לעמוד בו כשאר:

בשלמא (א) כַּמ"ד ז'ליפתן שֶׁל בָּרִים אסורים בו'. קסבר נותן טעם לפגם מותר לפוס ריהטא משמע שאותם שאסרו קודם ר' יהודה

כגון ס תלמודי שמאי והלל סוברין נותן טעם לפגם אסור ואמא ר' יהודה נשיאה וסבר מותר ושמואל סבר כוותיה שהיה

מחזיק דברי רבי שמלאי ולקמן נמי פ"ה (דף טו). גבי חומץ אשר שם למוך הגריסין פסיק שמואל הכי הלכתא נותן טעם לפגם מותר ולקמן בפירקין (דף לח:) גבי מישחא שליקא (ב) סתם התלמוד אי משום גיעולי עוזדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ודקדק ר"י היאך

לודאי. מוזלזלי במידי דרצנן: אם **הס לא דרשו**. אם ר' יהודה הנשיא לא דרש את המקרא להצין שדניאל גזר עליו וסבר דבי דינא אחרינא גזר עליו משום זליפת כלים ושרייה: **אנן לא דרשינן**. בתמיה: **שמונה עשר דבר**. ב"ש וצ"ה יחד נמנו וגזרו עליהם צפ"ק דשבת (דף יג:). ולקמן^[?] פריך בנותיהן דלורייתא היא: **מאי אסהדוסיא דרב**. דאמר דדניאל גזר עליו כיון דדריה לא קביל מיניה לאו גזרה היא: **נעיר**. משום חתנות: **כלל יכונל לצטל צים דין גזירא צ"ד חזירו**. שגזר על דבר המותר ובלבד שהיא גדול ממנו: **רפושינו**. רבי יהודה הנשיא: **לא פשט**. עדיין לא החזיקו רובם בנאותה הגזירה לנהוג בו איסור: במארה

בג המלך וביין משתיו בשתי משתאות הכתוב מדבר אחד משהתה יין ואחד משהתה שמן רב סבר על לבו שם ולכל ישראל הורה ושמואל סבר על לבו שם ולכל ישראל לא הורה ושמן דניאל גזר ס והאמר באלי ס אבימי נותאה מושמיה דרב יפיתן ושמןן יינן ובנותיהן כולן משמנה עשר דבר הן וכי תיבא אתא דניאל גזר ולא קיבל ואתו תלמידי דהלל ושמאי וגזור וקיבל א"כ מאי אסהדותיה דרב אלא דניאל גזר עליו בעיר ואתו אינהו וגזור אפילו בשדה ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי והלל והתנן אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין ועוד הא אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו חוץ משמונה עשר דבר שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט ס איסורו ברוב ישראל שמן ילא פשט איסורו ברוב ישראל דאמר רבי שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן ישבו רבותינו וברקו על שמן שלא פשט איסורו ברוב ישראל וסמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים סהאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה דאמר רב אדא בר אהבה מאי קרא במארה

גזר על הפת אלא לפתן הוא והוצאת המלך הוא ריפוש"א בלע"ז וכן ממקרא מוכיח דכתיב (דניאל ה) ויהי המלצר נושא את פת בגס ונותן להם זרעונים ואין לומר שהיה נוטל פתן והיו אוכלים זרעונים בלא פת: במתני' כתב רשב"ס בשם רש"י דלא גרס רבי דר' יהודה הנשיא צר בריה וצית דינו המירוהו ומכמי דורו קצעו דצר זה במשנה שסדר רבי זקנו כי הוא היה בנו של ר"ג המוכר במס' אבות (פ"ב מ"ב) ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא אומר יפה ת"ת כו' ואותו רבי יהודה הנשיא המוכר כאן הוא ר' יהודה נשיאה ו שהיה צימי האמוראים אלא בלשון משנה וצרייתא קורא אותו הנשיא ובלשון אמורא קורא אותו נשיאה ור' יהודה הביא ירושלמי רבי וצית דינו המירו את השמן בשלשה מקומות רבי יהודה הנשיא ורבותינו המירו בגיטין ובשמן ובסנדל ונראה לו שיש שם טעות סופר דקפריך וליקרו ליה ב"ד שריא שכל ב"ד המתיר ג' דברים נקרא ב"ד שריא ודחי א"ר יודן בר' ישמעאל צית דינו חלוק עליו בגיטין פירוש ואין זה ממיר ג' דברים ואם הוא היה רצינו הקדוש א"כ היה לו למנות עוד אחת שהתיר כדאמר בפרק קמא דחולין (דף י):) דהמיר רבי צית שאן דצירושלמי דדמאי נמי איתא לכן נראה לו דגרס התם ר' יהודה הנשיא והוא ר' יהודה נשיאה עוד כתוב שם צירושלמי רב יצחק צר שמואל צר מרתא נחת לגזיציין אשכח לר' שמלאי הדרומי יתיב ודריש רבי וצית דינו המירו את השמן שמואל קבל עליו ואכל רב לא אכל א"ל שמואל לרב אכול או אלא כתיב עלן זקן ממרא א"ל עד דאנא תמן אנא ידע מאן ערער עליה שמלאי הדרומי א"ל אפשר מה דאמר בשם גרמיה לא בשם רבי וצית דינו אטורח עליה ואכל: **וְיַשְׁמֶן דְּנִינְאֵל גִּזְרַעִי**. ה"נ ה"מ למפרך איין אלא משום דאשמנן קאי נקטיה: **וְרַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיאַי הִיבֵי אֲרָיִים לְמַשְׁרֵי תַּקְנֵתָא דְּשַׁמְאִי וְהִלָּץ**. פרשנ"ס דפריך צין לרב צין לשמואל דשמואל נמי מודי דמי"ח דצר הס: **וְהִתְנַן אֵינן ב"ד יבֹאֵר בו'.** תימה בפרק השולח (גיטין לו: ושם ד"ה אלא) גבי פרוצבול דאמר שמואל האי פרוצבול עולגנא דדייני הוא אי איישר חיילי אצטליניה ומסיק אי איישר חיילי יותר מהלל והיכי דמי אי פשטה תקנת פרוצבול אפילו היה גדול אין יכול לצטלו ואם לא פשטה א"כ למה לי איישר חיילי הכי ר' יהודה נשיאה המיר שמן אע"פ שהיה קטן מאותו טעם דלא פשט איסורו וי"ל דהכא נמי מטעם דלא פשט גרידא לא המיר אם לא היה ג"כ טעם דאין רוב הצבור יכולין לעמוד דמינו צו מ"מ קשה דדבר תימה הוא היאך לא פשט מאחר שהוא ריוח המלוים לכן נראה דודאי פרוצבול פשט ודקשיא לך אפי' גדול היאך יכול לצטל ודאי צי"ח דבר דוקא אמר בשם יבא אליהו ויאמר אין שומעין וכמו שמפורש צירושלמי הטעם מפני שעמדה להם בנפשותיהם כך דקדק הרצ רבי אלחנן מתוך גירסת הספדים שמנא בספדים ישנים דקאמר האמר רב משרשיא מה טעם כו' משמע שמסם מתחיל המירוחן והי"פ דשמעתין ור' יהודה נשיאה היכי אליס למישרי כו' והתנן אין צית דין כו' ועוד אפילו הוא גדול אינו יכול לצטל צי"ח דבר ולא הוצרך לפרש הטעם כי פשוט הוא ומשני האמר רב משרשיא מה טעם לפי שפשט ולפיכך צ"ד גדול נמי אינו יכול לצטל ושמן לא פשט לכן אפי' עמדו בנפשותיהם קטן יכול לצטל וסמכו על דברי רבן שמעון בן גמליאל דאין חזרין כו' ולפיכך הותר אף צב"ד קטן אצל ודאי שאר דברים אף כי פשטו יכול צ"ד גדול לצטל ולפיכך גבי פרוצבול אמר שמואל דאי איישר חיילי מהלל אצטליניה ואע"פ שפשט והילך הירושלמי דפרק קמא דשבת א"ר זון אמר רב יהודה בשם שמואל ל"ש אלא חוץ ליי"ח דצר אצל צי"ח דצר אפילו גדול אינו מצטל מפני שעמדה להם בנפשותיהם פירוש ממה שנעלו חרב בצית המדרש:

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

לו.

קבו א מיי פט"ו מהל' מאלכות אסורות הלכה כח סמנ לאין קלח טוש"ע י"ד סי' קג סעיף א:

קבו ב מיי פ"ב מהל' ממרים הלכה ב סמנ עשין קול:

[קבו ג רב אלפס קדושין פ"ד דף רמג:];

ד [מיי שם הלכה ז:];
ה [מיי שם הל' ה:];

רבינו חננאל

ושמואל אמר זליפתן של כלים אסורין. כגון קדידה בת יומא וכיוצא בה אסרתן. אמר ליה שמואל לרב בשלמא לדידי כו' משום דנותן טעם לפגם מותר משום הכי שרייה רבי. אלא לדידך דאמרת דניאל גזר עליו היכי יכול רבי לבטליה. והא אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין. אמר ליה אשלח ליה לרבי אשאל ושאליה איסיף רב אמר [אם] הם לא דרשו אנן לא דרשינן. כתיב וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו בשתי משתאות הכתוב מדבר. יין ושמן רב סבר שם על לבו והורה לכל ישראל. ושמואל סבר שם על לבו לעצמו לאחרים לא הורה: וירושלמי אמר ליה שמואל אביל משחא דארימאי ואי לא כתיבנא עליך זקן ממורא: ומקשינן וסבר רב שמן דניאל גזר עליה והא משמיה דרב אמרו פתן שמנן ויינן מו"ח דברי הן. ופריקנן דניאל גזר שיהא אסור בעיר. תלמידי שמאי והלל גזרו ביה איסור אפילו בשדה. ומקשינן אי הכי רבי היכי מצי מבטיל גזירה זו. והאמר ר' יוחנן בכל יכול בית דין לבטל דברי בית דין חבירו אם הוא גדול ממנו בחכמה ובמנין חוץ מיי"ח דבר שאפי' יבוא אליהו ובית דינו אין שומעין להם. ופוקרי' להו אמר רב שמעיה מה טעם הואיל פשט איסורן ברוב ישראל שמן לא פשט איסורו ברוב ישראל וכרבי יוחנן ישבו וברקו על השמן ומצאו שלא פשט איסורו ברוב ישראל. ומסכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר' צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם רוב ישראל יכולין לעמוד בה. כדכתיב

^[1]